

Rozdział IV

Analiza potencjału i potrzeb

Obszar realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju leży w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego. W całości pokrywa się on z obszarami wiejskimi i miejsko-wiejskimi powiatu tczewskiego, czyli gminy: Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew. Zajmuje powierzchnię 675 km².

DEMOGRAFIA

Jako całość obszar pozostaje też dość spójny i stabilny demograficznie. Wzrost liczby mieszkańców obserwowany jest w Gminie Tczew – jest to efekt napływu mieszkańców Tczewa i aglomeracji trójmiejskiej. W gminach najbardziej oddalonych od miasta powiatowego w ostatnich latach nastąpiło kilkoprocentowe zmniejszenie populacji.

Tabela: zmiana liczby mieszkańców w gminach (w liczbach bezwzględnych)

Gmina	2015	2020
Gniew	15 760	14 743
Morzeszczyn	3 743	3 384
Pelplin	16 564	15 532
Subkowy	5 538	5 364
Tczew	13 953	15 565
Razem	55 558	54 588

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Obszar objęty opracowaniem obejmuje 2 gminy wiejsko-miejskie Pelplin i Gniew i 3 gminy typowo wiejskie. W miastach zamieszkują (stan na 2020 rok- Pelplin: 7 486, Gniew: 6 311) 13 797 osoby, czyli 25,3 % ludności. Współczynnik ten zmienił się o 1,7 % w stosunku do 2015 r.

Jak widać z powyższego zestawienia saldo migracji na obszarze jest nieznacznie ujemne – zjawisko to wystąpiło na obszarze 4 gmin. Wzrost zanotowano w Gminie Tczew - za sprawą przepływu mieszkańców Tczewa (najgęściej zaludnionego miasta w województwie Pomorskim) do osiedli podmiejskich /wsi w gminie wiejskiej, która dysponuje najbardziej rozbudowaną infrastrukturą komunalną. Ponadto miejscowości podmiejskie są dobrze skomunikowane z miastem powiatowym, co pozwala korzystać z jego infrastruktury. Pewne znaczenie dla procesów migracyjnych ma fakt, że najmniej ludne samorzady mają mniejsze budżety, a wskutek tego odpowiednio mniejsze możliwości zaspokajania potrzeb obywateli, w tym i tych rozwojowych.

Warto zapoznać się też ze współczynnikiem przyrostu naturalnego, czyli stosunkiem różnicy między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów do liczby ludności, bo pokazuje on w inny sposób zjawiska demograficzne na obszarze objętym LSR.

Tabela: wskaźnik przyrostu naturalnego (w ‰)

Gmina	2015	2020
Gniew	-0,50	-4,98

Morzeszczyn	0,27	1,78
Pelplin	-0,30	-3,65
Subkowy	3,65	1,68
Tczew	3,78	2,53

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Obecnie (2020 r.) wskaźnik przyrostu naturalnego w Powiecie Tczewskim wynosi -1,70 ‰ (w 2015 wynosił 0,21 ‰), a w Województwie Pomorskim -0,5 ‰.

Jak widać z zestawienia najtrudniejsza sytuacja jest w Gminie Gniew, a najbardziej poprawiła się w Gminie Morzeszczyn. Jednak nawet w tej gminie zarejestrowano zmniejszenie ogólnej liczby mieszkańców.

Struktura mieszkańców obszaru objętego LSR wg płci pozostaje stabilna od lat. Różni się ona nieco (na korzyść mężczyzn) od średniej wojewódzkiej, która przedstawia się następująco: 48,64% mężczyźni, 51,36% kobiety.

Tabela: struktura ludności wg płci (w ‰)

Gmina	2015		2020	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Gniew	Mężczyźni	49,85	Mężczyźni	49,88
	Kobiety	50,15	Kobiety	50,12
Morzeszczyn	Mężczyźni	51,22	Mężczyźni	51,57
	Kobiety	48,78	Kobiety	48,43
Pelplin	Mężczyźni	50,02	Mężczyźni	50,14
	Kobiety	49,98	Kobiety	49,86
Subkowy	Mężczyźni	50,88	Mężczyźni	50,17
	Kobiety	49,12	Kobiety	49,83
Tczew	Mężczyźni	50,98	Mężczyźni	50,56
	Kobiety	49,02	Kobiety	49,44

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Pod względem wieku struktura społeczności obszaru objętego LSR ulega powolnym, ale stałym zmianom. Tak jak na obszarze województwa i kraju spada odsetek ludzi młodych, a rośnie liczba seniorów, zarówno pośród kobiet ja i mężczyzn.

Dla województwa pomorskiego odsetek ludzi młodych wynosi 26,98%, a osób starszych 23,71%, natomiast dla Powiatu Tczewskiego wynosi on odpowiednio: młodzi- 27,61% i seniorzy- 23,35.

Tabela: struktura ludności wg grup wiekowych (w ‰)

Gmina	2015		2020	
	0-24	25-59	0-24	25-59
Gniew	0-24	29,06	0-24	27,82
	25-59	51,00	25-59	47,81
	60 i więcej	19,94	60 i więcej	24,37
Morzeszczyn	0-24	33,80	0-24	30,47
	25-59	50,39	25-59	48,02
	60 i więcej	15,81	60 i więcej	21,51
Pelplin	0-24	30,46	0-24	28,17
	25-59	50,85	25-59	49,01
	60 i więcej	18,69	60 i więcej	22,82

Subkowy	0-24	34,22	0-24	30,52
	25-59	50,27	25-59	50,86
	60 i więcej	15,51	60 i więcej	18,62
Tczew	0-24	33,32	0-24	32,33
	25-59	52,02	25-59	51,28
	60 i więcej	14,66	60 i więcej	16,39

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Jak widać wartości liczbowe tego wskaźnika nie odbiegają w sposób istotny o średniej powiatowej i regionalnej.

Najbardziej odsetek seniorów wzrósł w Gminie Morzeszczyn, a najmniej w Gminie Subkowy. Natomiast grupa ludzi młodych najbardziej zmalała także w Gminie Morzeszczyn, a najmniej w Gminie Subkowy. Jednakże różnice między gminami obszaru są niewielkie, ale tendencja jest stała i wyraźna. Zjawisko to pociąga za sobą poważne konsekwencje dla wielu obszarów życia społecznego.

Równie ważne konsekwencje niesie wzrost udziału osób w wieku nieprodukcyjnym.

Tabela: ludność w wieku nieprodukcyjnym (w %)

Gmina	2016	2020
Gniew	36,76	40,30
Morzeszczyn	36,90	39,24
Pelplin	36,24	39,30
Subkowy	35,57	37,71
Tczew	34,81	38,21

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Wskaźnik ten niezmiennie rośnie na całym obszarze objętym LSR, ale najmniej zmienił się w Gminie Subkowy, a najbardziej w Gminie Gniew.

Obecnie (2020) wskaźnik ten w Powiecie Tczewskim wynosi 40,39%, a w Województwie Pomorskim 40,35%.

Rosnąca populacja ludzi znajdujących się w szczególnej sytuacji ze względu na wiek wymaga pewnej analizy. Badania ankietowe prowadzone w trakcie spotkań informacyjnych i wywiadów grupowych wyraźnie wskazują, że pośród grup wymagających wsparcia znajdują się zarówno młodzi jak i seniorzy.

Najpierw o młodych. Spadająca liczba mieszkańców obszaru objętego LSR, tak jak i na większości obszarów wiejskich województwa oraz kraju dokonuje się za sprawą naturalnych procesów demograficznych, ale także opuszczania wsi przez ludzi młodych. Młodzi ludzie porzucają swe rodzinne strony z wielu powodów. Jak pokazuje wywiad fokusowy, generalnie nie znajdują oni na obszarach wiejskich (nieco lepiej jest w miasteczkach) zadowalającej infrastruktury, nawet w tak prozaicznych sprawach jak dostępność sklepów, restauracji i pubów. Narzekają także na trudności w przemieszczaniu, zwłaszcza w obrębie gminy. Jako istotny problem wskazują zły stan infrastruktury drogowej, w tym brak chodników czy ich niedostateczne oświetlenie. Mówią też o nieadekwatnym do oczekiwań stanie i estetyce miejsc publicznych, zwłaszcza w centrach miejscowości. Młodzi potrzebują też dostosowanej do ich oczekiwań infrastruktury i oferty spędzania czasu wolnego. Tu najczęściej wymieniane są boiska do piłki nożnej i siatkówki oraz siłownie terenowe. Ograniczone finansowe i

organizacyjne możliwości instytucji publicznych (komercyjnych jest naprawdę niewiele) powodują, że trudno im zaspokoić zróżnicowane potrzeby. Mankamentem jest też czasami przepływ informacji pomiędzy zainteresowanymi stronami, tj. instytucjami i potencjalnymi obiorcami, zarówno co do wyboru form działań kulturalnych czy rekreacyjnych jak i dych do terminów ich organizacji.

Przedmiotem analizy na potrzeby LSR nie było badanie gotowości ludzi młodych do spędzenia reszty życia na obszarze wiejskim lub warunków takiego pozostania, ale ze spotkań i ankiet można wywieść ogólny wniosek, że ludzie młodzi nie postrzegają swego obecnego miejsca jako szczególnie atrakcyjne. Z drugiej jednak strony zauważają pewne plusy życia „na prowincji”, ot choćby wolniejsze tempo życia lub bliższy kontakt z naturą.

Nie wszystkie oczekiwania można spełnić poprzez operacje w ramach LSR, czego dobrym przykładem infrastruktura drogowa. Jednakże wsłuchanie się głos młodych i oddanie do ich dyspozycji części środków na wskazane przez nich cele (zarówno infrastrukturalne ja i miękkie) może wpłynąć na poprawę dobrostanu ich życia, a w konsekwencji na ograniczenie lub spowolnienie procesu wyludniania się obszarów wiejskich.

Seniorzy, co zupełnie naturalne, nie planują na ogół zmiany miejsca zamieszkania, ale postrzegają je w niektórych elementach podobnie jak ludzie młodzi. Na ogół dobrze czują się w swoich miejscowościach, odczuwają dumę z bogatej i ciekawej historii, czują się związani ze społecznością, wysoko oceniają władze samorządowe i podejmowane przez nie działania. Warty podkreślenia jest fakt wysokiego poziomu ich zorganizowania, czy to przez działające Kluby Seniora, organizacje pozarządowe, a nawet sporadyczne inicjatywy. Jednakże wskazują na podobne mankamenty - stan dróg i chodników, niewystarczająco rozwiniętą komunikację zbiorową, nienajlepszy stan obiektów rekreacyjnych czy estetykę miejsc publicznych, tym i braki zieleni. Seniorzy szukają okazji do podniesienia poziomu wiedzy, zwłaszcza w zakresie nowych technologii, a także rozszerzenia palety ofert atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Ankiety pokazały, że seniorzy są grupą, która w pierwszej kolejności powinna otrzymać wsparcie ramach LSR. Zauważono, że pewna ich część, zwłaszcza ci najstarsi, znajdują się w trudniejszej sytuacji materialnej, żyją samotnie, z dala od swoich rodzin, niejednokrotnie borykają się z problemami zdrowotnymi. Z tych powodów mają utrudniony dostęp nawet do podstawowej opieki medycznej.

Analizując katalog oczekiwań ludzi starszych zauważa się, że w pewnym stopniu można go zaspokoić poprzez operacje ujęte w LSR, a przez to sprawić, że jesień ich życia będzie bardziej komfortowa, a dla pewnej części nawet bardziej kolorowa. Także i w tym wypadku można ze spokojem zadedykować tej grupie pewne działania, mając pewność, że przekazane im środki zostaną wykorzystane efektywnie.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Jak pokazuje mapa miejscowości są w miarę równo rozłożone na obszarze objętym LSR, ale występują istotne różnice w gęstości zaludnienia. Największą wartość odnotowuje się w Gminie Pelplin, a najmniejszą w gminie Morzeszczyn.

Tabela: gęstość zaludnienia w gminach (osoba/km²)

Gmina	2015	2020
Gniew	81	76
Morzeszczyn	41	37
Pelplin	117	110

Subkowy	71	69
Tczew	82	91

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Średnia dla obszaru wynosi 80,9 osób na km². Jest ona niższa niż średnia dla całego województwa 128,7 osób na km².

Obszar objęty LSR leży niewielkiej odległości do aglomeracji trójmiejskiej liczącej ok. 750 tysięcy mieszkańców. Jest z nią połączony autostradą A1 i DK 91, a także magistralą kolejową. Te związki mają znaczenie zarówno gospodarcze, jak i kulturalno-społeczne. Poprzez autostradę Bursztynową jest dobrze skomunikowany także z Bydgoszczą i Toruniem, Łodzią, a nawet Śląskiem. Miejsca te są istotne, bowiem na Kociewie przybywa z nich wielu turystów. Dzięki autostradzie Bursztynowej dojazd do Lotniska im. L. Wałęsy ze środka obszaru zajmuje około godziny, co ułatwia korzystanie i z tego środka transportu.

Sieć dróg jest dobrze rozwinięta, choć na niektórych odcinkach zastrzeżenia budzi ich stan techniczny. Niestety na większości dróg, niezależnie od ich kategorii i zarządcy boleśnie odczuwalny jest brak towarzyszących im ciągów pieszo – rowerowych, na co wyraźnie zwracają uwagę uczestnicy prac nad strategią. Problemem jest też brak oświetlenia lub jego zły stan techniczny. Niestety (a może i dobrze ze względu na bardzo wysokie koszty realizacji) inwestycje drogowe są wyłączone z katalogu możliwych działań.

Więcej zastrzeżeń budzi komunikacja publiczna. Z północy na południe, przez 4 gminy obszaru (oprócz Gniewa) biegnie magistrala kolejowa, lecz siatka połączeń jest niewystarczająca. Zmieniła się infrastruktura kolejowa – poprawił się stan szyn i peronów, ale mankamentem jest brak dworców lub choćby przystanków w małych miejscowościach i wsiach. To istotny, obok siatki połączeń czynnik zniechęcający mieszkańców obszaru do korzystania z kiedyś popularnego, a obecnie także ekologicznego środka komunikacji zbiorowej. Podstawowym sposobem przemieszczania się są busy obsługiwane przez prywatne firmy przewozowe. Zapewniają one transport pomiędzy większymi miejscowościami a miastem powiatowym. Nie najgorzej jest z połączeniami między miejscowościami gminnymi. Mieszkańcy zwracają szczególną uwagę na utrudnienia w przemieszczaniu się w granicach gminy, zwłaszcza pomiędzy najmniejszymi wsiami i osadami, co jest bardzo bolesne przy braku ścieżek rowerowych. Na ten aspekt zwracają uwagę wszystkie grupy mieszkańców, niezależnie od ich wieku czy statusu.

W gminach obszaru objętego LSR zauważalne są różnice w poziomie rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej- wodnej, kanalizacyjnej i gazowej. Jak widać z przedstawionego rankingu najlepsza jest sytuacja w gminie wiejskiej Tczew, która przoduje we wszystkich kategoriach.

Tabela: odsetek mieszkańców korzystających z instalacji - ranking

Gmina/instalacja	wodociągowa	kanalizacyjna	gazowa
Gniew	5	4	2
Morzeszczyn	3	5	5
Pelplin	4	2	3
Subkowy	2	3	4
Tczew	1	1	1

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Dokładniejsze informacje zawiera poniższa tabela. Istotne różnice pomiędzy gminami obszaru, zwłaszcza w odniesieniu do sieci gazowej, wynikają z decyzji podejmowanych poza nimi. O ile sieć wodociągowa i kanalizacyjną gminy mogą realizować samodzielnie, odpowiednio do posiadanych środków, to rozbudowa sieci gazowej zależy od spółek giełdowych, należących do Skarbu Państwa. Mieszkańcy zwracają uwagę na fakt długiego oczekiwania na podłączenie instalacji domowych do sieci gazowej.

Tabela: odsetek mieszkańców korzystających z instalacji (%)

Gmina/instalacja	wodociągowa	kanalizacyjna	gazowa
Gniew	89,9	64,5	38,5
Morzeszczyn	96,8	57,2	0
Pelplin	96,2	78,2	14,9
Subkowy	99,7	64,8	10,1
Tczew	100	95,2	59,6

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Najbardziej rozbudowana jest sieć wodociągowa, a najmniej mieszkańców korzysta z sieci gazowych. Taki stan rzeczy nie pozostaje bez wpływu na stan środowiska naturalnego, zwłaszcza wody i powietrza.

Również i w tym obszarze niema możliwości realnego działania w ramach RLKS.

Nadal ważnym problemem jest dostęp do Internetu. W ostatnich miesiącach sytuacja poprawia się za sprawą programu, który rozbudowuje sieć światłowodową dająca dostęp do Internetu szerokopasmowego.

SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

Sytuacja społeczno-gospodarcza może być opisywana na wiele sposobów, bowiem to pojęcie obejmuje bardzo dużo dziedzin życia społecznego. Mogą ją więc ilustrować różne wskaźniki.

Prostym wskaźnikiem jest dochód podatkowy gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Tabela: dochód gminy na 1 mieszkańca (w zł)

Gmina/obszar	dochód w 2016	dochód w 2020	2016/2020
Gniew	3 742	5 816	1,55
Morzeszczyn	4 545	6 362	1,40
Pelplin	3 774	5 418	1,43
Subkowy	4 098	5 845	1,43
Tczew	3 911	5 969	1,52
Powiat Tczewski	3 879	5 729	1,47
Województwo Pomorskie	4 368	6 359	1,45

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Jak widać z powyższego zestawienia we wszystkich gminach w ostatnich latach zanotowano wyraźny i w miarę równy wzrost dochodu oscylujący około 45%. Nie jest to wynik zaskakujący, bo podobny wzrost zaobserwowano i w Powiecie Tczewskim i w Województwie Pomorskim.

Nieco inną informację niesie zestawienie gmin zagrożonych trwałą marginalizacją. Decyzję o zaliczeniu gminy do tej kategorii podejmuje się na szczeblu centralnym. Składa się na nią wiele czynników.

Tabela: gminy zagrożone trwałą marginalizacją na obszarze LSR (kryt.51)

Województwo	Powiat	Gmina
Pomorskie	Tczewski	Gniew
Pomorskie	Tczewski	Morzeszczyn

Źródło: Zaktualizowana lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, programowanie_2021-2027
<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>

Obecnie 2 z 5 gmin obszaru zostały wpisane na tą listę

RYNEK PRACY

Sytuacja na rynku pracy na obszarze objętym LSR od kilku lat ulegała stałej poprawie, z wyjątkiem pandemicznego 2020 r.

Tabela: stopa bezrobocia w % w ostatnich latach

Obszar	31.12.2014	31.12.2020	31.12.2021
Polska	11,5	6,8	5,4
Województwo Pomorskie	11,3	5,9	5,1
Powiat Tczewski	11,3	7,8	6,2

Źródło: sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2021, dane własne.

Stopa bezrobocia w Powiecie Tczewskim była wyższa od średniej wojewódzkiej, a nawet średniej krajowej.

Tabela: liczba bezrobotnych (na koniec roku)

Gmina	2016		2020		2021	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Gniew	500	306	496	305	389	246
Morzeszczyn	157	108	111	71	118	79
Pelplin	520	354	459	305	390	254
Subkowy	177	106	184	102	161	91
Tczew	367	223	393	232	294	197
Razem	1 721	1 097	1 643	1 015	1 352	867

Źródło: sprawozdania z działalności PUP w Tczewie za 2016, 2020 i 2021, dane własne.

W ostatnim roku bezwzględna liczba bezrobotnych spadła w czterech gminach obszaru, a wzrosła minimalnie tylko w jednej. Największy spadek zanotowano w Gminie Tczew.

Od kilku lat utrzymuje się wyraźna przewaga bezrobotnych kobiet, która na koniec 2021 r. wynosiła 1 604, przy 959 mężczyznach, co stanowi 62,6% ogółu. Jak pokazuje raport Powiatowego Urzędu Pracy za 2021 r.: „Pozycja kobiet nadal na rynku pracy jest słabsza, pomimo iż są częściej lepiej

wykształcone od mężczyzn. Częściej są zwalniane i mniej chętnie przyjmowane do pracy, szczególnie kobiety starsze. Trudności ze znalezieniem pracy mają również młode kobiety, które posiadają małe dzieci. Kobiety częściej niż mężczyźni zagrożone są długotrwałym bezrobociem.”

źródło - Sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2021, dane własne PUP w Tczewie

Tabela: wybrane kategorie bezrobotnych

Kategoria	Liczba 31.12.2021	Udział %	Liczba 31.12.2022	Udział %
Zamieszkali na wsi	1 214	36,3	1 011	39,4
Do 25 roku życia	572	17,1	386	15,1
Powyżej 50 roku życia	666	20,0	585	22,8
Niepełnosprawni	221	6,6	245	9,6
Długotrwale bezrobotni	1 505	45,0	1 400	54,6

Źródło: sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2021, dane własne PUP w Tczewie

Z powyższego zestawienia wynika, że choć bezwzględna liczba bezrobotnych w Powiecie Tczewskim znajdujących się w szczególnej sytuacji spadła (a w przypadku niepełnosprawnych wzrosła) to ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł w większości kategorii, a zmalał jedynie w odniesieniu do ludzi młodych.

W końcu 2021 r. ludzie młodzi, poniżej 25 roku życia stanowili 15,1% ogółu bezrobotnych, a osoby starsze po 60-tce – 5,4%.

Tabela: liczba bezrobotnych niepełnosprawnych (stan na koniec roku)

Gmina	2016	2020	2021
Gniew	21	25	16
Morzeszczyn	22	17	17
Pelplin	16	18	20
Subkowy	16	16	16
Tczew	35	33	26
Razem	110	109	95

Źródło: sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2021, dane własne PUP w Tczewie

Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych spadła w ostatnich latach, ale biorąc pod uwagę mniejszą liczbę bezrobotnych ogółem, udział niepełnosprawnych nie maleje. Oznacza to, że nadal pozostają oni grupą znajdującą się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

W 2021 r. w Powiecie Tczewskim wyłączono z ewidencji bezrobotnych 4 534 osoby (odpowiednio w 2020 r. -3 205 osób), przy czym w 58% wypadków przyczyną było podjęcie pracy, a w 22% rezygnacja ze statusu osoby bezrobotnej i niepotwierdzenie gotowości do pracy.

Pod względem poziomu wykształcenia najlepiej na rynku pracy na koniec 2021 r. odnajdują się osoby z wykształceniem wyższym, stanowią oni 8,5% ogółu bezrobotnych, a w najgorszej osoby z najniższymi kwalifikacjami, czyli z wykształceniem gimnazjalnym i mniejszym- 32,5%.

Tabela: grupy bezrobotnych w powiecie tczewskim wg zawodów (dane na 31.12.2021)

Zawody i specjalności	Liczba	% poziomu bezrobotnych
------------------------------	---------------	-----------------------------------

Sprzedawca	348	13,6
Bez zawodu	294	11,5
Monter podzespołów	108	4,2
Pomocniczy pracownik budowlany	83	3,2
Sprzątaczką biurową	56	2,2

Źródło: ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie tczewskim za 2021 r.

Tabela pokazuje, że największa liczba bezrobotnych to osoby z niskimi lub żadnymi kwalifikacjami, które w prosty sposób można zastąpić.

Tabela: zgłoszone wolne miejsca pracy wg grup zawodowych (w 2021 r.)

Zawody i specjalności	Liczba miejsc
Pozostali robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle	862
Pomocniczy pracownik budowlany	380
Magazynier	264
Pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani	262
Murarz	246
Pozostali klasyfikatory żywności i pokrewni	190

Źródło: ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie tczewskim za 2021 r.

Zaskakujące jest zestawienie dominujących grup bezrobotnych ze zgłoszonymi wolnymi miejscami pracy. Paradoks ten jest obserwowany od dłuższego czasu. Nie ma jednoznacznego i udokumentowanego wyjaśnienia zjawiska. Można domyślać się, że przyczyną mogą być stosunkowo niskie kompetencje osobiste i kwalifikacje, powodujące, że pewna grupa osób po krótkim okresie zatrudnienia powraca jako klientela urzędu racy lub pomocy społecznej. Stanowisko to artykułują głównie przedsiębiorcy.

Te informacje nie dają wyraźnego sygnału, co wskazania dla wskazania branż ze szczególnym potencjałem rozwojowym. Położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, oraz pobliska aglomeracja trójmiejska, i jeszcze bliższa specjalna strefa ekonomiczna, powodują, że niezmiernie trudno prognozować z jakich branż firmy rozpoczną działalność na obszarze objętym LSR. Problem z tym mają nie tylko lokalne grupy działania, ale samorządy oraz inne instytucje publiczne. Historia ostatnich lat pokazała, że zarówno powstające centra logistyczne i bardzo nowoczesne firmy z różnych branż potrzebują i wysoko specjalizowanych specjalistów, i pracowników o niskich kwalifikacjach (ale o odpowiedniej kulturze pracy). W chwili obecnej i jedni drudzy są usilnie poszukiwani, co musi być brane pod uwagę podczas wytyczania konkretnych celów działania i przypisanych im wartości liczbowych wskaźników, a konsekwencji także wysokości środków finansowych.

Od kilku lat na rynek pracy powiatu wpływają też cudzoziemcy. W 2021 r. zarejestrowano 10 171 oświadczeń o powierzeniu pracy, przy 7 710 w roku poprzednim. Dominują pośród nich obywatele Ukrainy, a w mniejszym stopniu Mołdawii. Zatrudniani są na krótkie okresy i do prac sezonowych.

Powyższe zestawienia wykazują, że sytuacja na rynku pracy nie jest zła, zwłaszcza gdy ma się jeszcze w pamięci dramatyczne pod tym względem lata dziewięćdziesiąte XX w. Problemem obecnie pozostaje przewaga liczby osób kobiet i odsetek osób niepełnosprawnych i po 50-tce pośród zarejestrowanych bezrobotnych. W ogólnej ocenie kobiety nie są w grupie defaworyzowanej to jak

pokazują statystyki powinny liczyć na dodatkowe wsparcie na rynku pracy. O ile ludzie młodzi mają coraz większe szanse na znalezienie zatrudnienia, o tyle rośnie udział osób bezrobotnych po 50-ty roku życia. Tak więc i niepełnosprawni i osoby starsze powinny uzyskać preferencje w obszarze tworzenia nowych miejsc pracy.

Narzędzia badawcze, którymi dysponuje lokalna grupa działania powodują, że wskazywanie obecnie całych branż z potencjałem rozwojowym nie ma większego znaczenia. Podobnie wysokość w dostępnych w ramach strategii środków finansowych powoduje, że wpływ na rynek pracy obszaru jest niezauważalny statystycznie.

Dlatego LGD „Wstęga Kociewia” skoncentruje się w obszarze wspierania przedsiębiorczości na wsparciu grup osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji. Pomoc będzie udzielana odpowiednio do możliwości oraz kwalifikacji i umiejętności zainteresowanych, a także odpowiedni do lokalnych, a nawet punktowych potrzeb lokalnych społeczności, z uwzględnieniem wymagań zielonej gospodarki.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Działalność nierolnicza koncentruje się w Tczewie i wokół niego. Jest też przemysłowa wyspa w miejscowości Wędkowy, a w ostatnich latach prężnie rozwijają się tereny na skrzyżowaniu Autostrady A1 i DK22 w Swarozynie. Powstało tam spore centrum logistyczne.

Tabela: liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON

Gmina	2016	2020
Gniew	1 246	1 326
Morzeszczyn	239	249
Pelplin	1 324	1 458
Subkowy	449	532
Tczew	1 428	1 754
Razem	4 686	5 319

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Tabela wskazuje ogólną tendencję wzrostu, we wszystkich gminach obszaru, ilości podmiotów zarejestrowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Największy, bo prawie 23% wzrost nastąpił w Gminie Tczew, przy średniej dla obszaru wynoszącej 13,5%.

Tabela: podmioty wpisane do rejestru na 1000 mieszkańców

Gmina	2016	2020
Gniew	79	90
Morzeszczyn	65	74
Pelplin	80	94
Subkowy	81	99
Tczew	101	113

Źródło: bank danych lokalnych GUS

We wszystkich gminach obszaru zaobserwowano wzrost o ponad 10%, największy, bo ponad 22% wzrost nastąpił w Gminie Subkowy.

Dla Województwa Pomorskiego wskaźnik ten na koniec 2020 r. wynosił 135, a dla Powiatu Tczewskiego wynosi 101.

Tabela: podmioty według klas wielkości

Gmina/rok / liczba pracowników	2016			2020		
	0-9	10-49	powyżej 50	0-9	10-49	powyżej 50
Gniew	1 187	50	9	1 273	42	11
Morzeszczyn	229	9	1	241	7	1
Pelplin	1 265	45	14	1 397	50	11
Subkowy	433	15	1	516	15	1
Tczew	1 385	32	9	1 709	34	9

Źródło: bank danych lokalnych GUS

W kategorii mikroprzedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników we wszystkich gminach obszaru zarejestrowano wzrost liczby podmiotów. Natomiast wśród małych przedsiębiorstw spadek liczby podmiotów odnotowano w Gminie Gniew i Morzeszczyn. W kategorii średnich przedsiębiorstw spadek nastąpił w Gminie Pelplin, a w pozostałych liczba nie zmieniła się.

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR, według stanu na koniec 2020 r. wynosi 9,68%.

Tabela: podmioty według grup rodzajów działalności

Gmina	2016			2020		
	rolnictwo/ leśnictwo	przemysł/ budownictwo	pozostałe	rolnictwo/ leśnictwo	przemysł/ budownictwo	pozostałe
Gniew	29	420	797	22	479	825
Morzeszczyn	14	87	138	17	92	140
Pelplin	29	476	819	21	569	868
Subkowy	10	174	265	8	224	300
Tczew	30	436	962	28	572	1 154

Źródło: bank danych lokalnych GUS

W ostatnich latach nastąpiły zmiany w ilości podmiotów zarejestrowanych w poszczególnych grupach rodzajów działalności. Ogólny spadek dotyczy rolnictwa i leśnictwa (oprócz Gminy Morzeszczyn), natomiast wzrost odnotowano w przemyśle z budownictwem oraz pozostałej działalności.

Tabela: Podmioty gospodarcze zarejestrowane na obszarze LGD- dominujące sekcje PKD (w %)

Sekcja	Wartość
Sekcja F (budownictwo)	24,12
Sekcja G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle)	19,12
Sekcja C (przetwórstwo przemysłowe)	11,68
Sekcja H (Transport i gospodarka magazynowa)	7,76
Sekcja M (Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)	5,92

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Ze względu na intensywność (znacznie mniej atrakcyjną dla potencjalnych beneficjentów w porównaniu z perspektywą 2014-29020) planowanego wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości w ramach strategii zaplanowano wsparcie niewielkiej liczby operacji. Powstające lub rozwijane mają być podmioty gospodarcze, które będą prowadzić działalność w 3 zakresach: odnawialnych źródeł energii (m.in.: montaż, serwis, doradztwo), usług czasu wolnego (m.in.: kultura, rekreacja, turystyka) oraz usług społecznych (m.in.: opieka, rehabilitacja). Jest to działanie komplementarne do wsparcia dla innych podmiotów we wszystkich trzech głównych obszarach (zielonym , żółtym i niebieskim).

ROLNICTWO

W ogólnym ujęciu na obszarze objętym LSR występują dobre warunki dla rozwoju rolnictwa. W przeważającej części Powiatu Tczewskiego występują dość żyzne gleby brunatne. Niewielkie obszary na zachód od Tczewa zajmują gleby bielicowe, natomiast na obszarze deltowym na północ od Tczewa zalegają mady. Na Nizinie Walichnowskiej występują czarne ziemie wytworzone z ilów, trudne w uprawie, ale produktywne. Pod względem bonitacyjnym duży udział mają gleby bardzo dobre i dobre (klasa gleb: I, II i IIIa).

Także rolnictwo można opisywać w oparciu o różne dane. Jedną z nich jest wielkość gospodarstw.

Tabela: struktura gospodarstw rolnych wg wielkości (% dotyczy 2020 r.)

Wielkość w ha	2010	2020	%
do 1 ha	97	44	2,58
od 1 do 5	456	467	27,42
od 5 do 10	358	319	18,73
od 10 do 15	273	218	12,80
powyżej 15	676	655	38,46
Razem	1 860	1 703	100

Źródło: bank danych lokalnych GUS

W ostatnich latach generalnie zmniejszała się liczba gospodarstw we wszystkich kategoriach, co jest skutkiem postępującej komasacji gruntów.

Strukturę gospodarstw wg wielkości w poszczególnych gminach przedstawia poniższa tabela.

Tabela: struktura gospodarstw rolnych wg wielkości

Gmina	do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
Gniew	10	186	79	46	157
Morzeszczyn	14	27	25	14	98
Pelplin	9	71	60	38	103
Subkowy	4	42	46	38	103
Tczew	7	141	109	82	194

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Tabela: średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym (ha)

Gmina/ obszar	Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym (ha)	
	2010	2020
Gniew	18,15	20,18
Morzeszczyn	36,39	41,71
Pelplin	30,52	34,21
Subkowy	26,56	30,08
Tczew	17,61	18,60
Powiat Tczewski	22,83	25,66

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na terenie LGD wynosi 25,61 ha jest nieco wyższa niż średnia w Województwie Pomorskim, która wynosi 20,25 ha.

Wśród kierunków produkcji dominuje produkcja rzepaku, buraków cukrowych i kukurydzy. Niewielką rolę odgrywa produkcja owoców, która odbywa się wyłącznie w wyspecjalizowanych sadach. Dużą rolę w działalności rolniczej odgrywa produkcja mleka oraz żywca wieprzowego. W Gminie Tczew zlokalizowane są sady owocowe, ale ich sytuacja ekonomiczna ulega powolnemu pogorszeniu.

Tabela: powierzchnia zasiewów wybranych upraw (ha)

Obszar	zboża razem	ziemiaki	buraki cukrowe	rzepak i rzepik	warzywa gruntowe	ogółem
Powiat Tczewski	27 334,90	179,88	679,31	8 515,45	284,63	40 290,95
Województwo Pomorskie	386 538,31	19 506,54	10 136,88	83 097,14	9 259,17	615 320,50

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Tabela: pogłowie zwierząt gospodarskich (szt.)

Obszar	bydło ogółem	trzoda chlewna ogółem	drób ogółem
Powiat Tczewski	10 366	30 032	136 416
Województwo Pomorskie	228 148	816 332	6 806 258
Polska	6 309 011	11 151 150	225 902 594

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Odsetek ludności utrzymującej się z rolnictwa jest nieco niższy od wskaźnika regionalnego i istotnie niższy niż w całym kraju.

Tabela: odsetek ludzi pracujący w rolnictwie

Obszar	2020
Powiat Tczewski	3,21
Województwo Pomorskie	3,36
Polska	7,20

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Ta ostatnia tabela w pewnym stopniu uzasadnia brak wsparcia dla pozarolniczej działalności gospodarstw rolnych w LSR. Należy to połączyć z ogólnie więcej niż dobrymi warunkami naturalnymi dla rolnictwa oraz zmieniającą się w dobrym kierunku strukturą wielkości gospodarstw rolnych. W sumie te czynniki powodują, że rolnictwo obszaru staje się coraz bardziej towarowe, co w konsekwencji oznacza, że jest w małym stopniu zainteresowane pozyskanie wsparcia w ramach programu Leader. Takie założenie potwierdziły ogólne konsultacje z mieszkańcami i przedstawicielami samorządów, ale co ważniejsze, także z reprezentacją powiatowej izby rolniczej.

POMOC SPOŁECZNA

Lokalna Strategia Rozwoju w istotnej części jest nastawiona na potrzeby najsłabszych członków lokalnej społeczności. Ważnym zadaniem jest wskazanie grup osób, które się w niej znajdują.

Wyznacznikiem zamożności obszaru jest ilość osób, które potrzebują wsparcia instytucji publicznych.

Tabela: udział osób korzystających ze świadczeń społecznych (%)

Gmina	2016	2020
Gniew	8,5	5,8
Morzeszczyn	11,3	7,2
Pelplin	8,3	6,5
Subkowy	11,0	7,7
Tczew	9,8	6,0

Źródło: bank danych lokalnych GUS

We wszystkich gminach objętych diagnozą zmniejszył się odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, a najbardziej, bo o prawie 39% w Gminie Tczew.

Ciągłe niezaspokojenie jakiejś potrzeby biologicznej bądź psychologicznej, czyli deprivacja jest jednym ze źródeł stresu. Powoduje ona ciągłe poczucie dyskomfortu.

Tabela: wskaźnik deprivacji lokalnej (%)

Gmina/ obszar	2016	2020
Gniew	5,71	4,02
Morzeszczyn	6,99	3,83
Pelplin	5,02	4,12
Subkowy	bd	bd
Tczew	5,45	3,77
Powiat Tczewski	4,89	3,59

Źródło: ocena zasobów pomocy społecznej 2021

W ostatnich latach zanotowano spadek ilości osób korzystających z pomocy społecznej, co uwidacznia wskaźnik deprivacji lokalnej, choć warto zauważyć, że mimo istotnej poprawy sytuacji w ostatnich latach, jest on na obszarze LGD wyższy niż średnia dla Powiatu Tczewskiego.

Jak pokazały konsultacje społeczne, zarówno te z mieszkańcami, jak i seniorami i młodzieżą, w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby starsze i niepełnosprawni. Diagnozę tą potwierdziły

też konsultacje z przedstawicielami instytucji publicznych jak i organizacji pozarządowych zajmujących się szerokorozumianym obszarem pomocy społecznej.

Wskazywano, że ludzie starsi borykają się z powszechnymi, ale przez to nie mniej bolesnymi, problemami takimi jak: samotność, ubóstwo, zły stan zdrowia, trudności poruszaniu się, a z drugiej strony stosunkowo niskie kompetencje w wykorzystaniu nowych, zwłaszcza internetowych technologii. Problem niepełnosprawnych dotyka nie tylko ich samych, ale w większości przypadków, także ich rodzin lub opiekunów. Także i ta grupa boryka się podobnymi problemami jak seniorzy. Natomiast ich rodziny potrzebują wsparcia w postaci opieki wytechnieniowej, co nie tylko poprawi ich komfort życia, ale może też ułatwiać podjęci pracy zarobkowej.

Dlatego ważnym zadaniem będzie przybliżenie i rozszerzenie wsparcia społecznego dla tych obu grup do ich miejsca zamieszkania, a także tam gdzie będzie to możliwe deinstytucjonalizacja pomocy w ramach działań LGD, jej beneficjentów i partnerów.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Placówki oświatowe i opiekuńcze

Infrastruktura społeczna ma olbrzymie znaczenie dla funkcjonowania wspólnot lokalnych, bo korzystają z niej w zasadzie wszyscy mieszkańcy, niezależnie od wieku, płci czy statusu zawodowego. Jej dostępność i sposób funkcjonowania w znacznym stopniu decyduje o standardzie życia.

Tabela: placówki oświatowe i opiekuńcze

Gmina	Żłobki/Kluby malucha		Przedszkola		Szkoły podstawowe	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Gniew	0	1	7	7	6	7
Morzeszczyn	0	0	3	3	2	2
Pelplin	2	3	6	6	7	7
Subkowy	0	0	2	2	3	2
Tczew	0	0	6	6	4	5
Razem	2	4	24	24	22	23

Źródło: bank danych lokalnych GUS/ Vademecum Samorządowca

Powyższa tabela wskazuje, że o 100% wzrosła liczba miejsc zajmujących się najmłodszymi, a w pozostałych kategoriach zmiany są nieznaczne. To nie dowodzi braku dbałości władz samorządowych o rozwój sieci szkół, a wynika z tendencji demograficznych, czyli malejącej liczby mieszkańców w wieku szkolnym. Władze samorządowe gmin raczej borykają się z kosztami ich utrzymania, a inwestycje koncentrują na poprawie standardu wyposażenia i modernizacji obiektów.

Tabela: szkoły ponadpodstawowe

Gmina	Nazwa placówki
Gniew	Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. ks. Henryka Mrossa
Pelplin	Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. ks. Janusza St. Pasierba
	Collegium Marianum Liceum Katolickie im. Jana Pawła II

Tczew	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Stanisława Staszica w Swarzędzu
-------	---

Źródło: BIP Powiatu Tczewskiego/ strony internetowe szkół

Ponadto na obszarze LSR funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Pelplinie, na który składają się szkoła podstawowa, internat (grupy wychowawcze) i przedszkole (wczesne wspomaganie).

Niezmienna pozostaje także liczba szkół ponadpodstawowych, a ściślej liczba placówek. Zmianie, odpowiednio do potrzeb ulega ich struktura, czyli poziom kształcenia (szkoły branżowe lub licea lub technika) oraz profile kształcenia. Także i w tym przypadku samorząd powiatowy dąży do poprawy warunków kształcenia i racjonalizacji kosztów, m.in. poprzez inwestycje termomodernizacyjne.

Jedyną szkołą wyższą jest Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Pelplińskiej. Ma ono ponad 300-letnią tradycję, a w Pelplinie funkcjonuje od 1829 r.

Współczynnik skolaryzacji czyli, relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia, niezależnie od wieku, do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania pozostaje stabilny, choć jest niższy niż w regionie. Zauważalne pogorszenie wskaźnika zanotowano w dwóch najmniejszych gminach obszaru. Jednakże przyczyną takiego stanu może nie być spadek zainteresowania zdobywaniem wiedzy, ale chyba należy wiązać ten proces ze zmianą struktury wiekowej, głównie starzeniem się lokalnych społeczności.

Tabela: współczynnik skolaryzacji

Gmina	Współczynnik skolaryzacji brutto (%) szkoły podstawowe	
	2016	2020
Gniew	84,02	83,98
Morzeszczyn	87,25	71,83
Pelplin	93,60	94,33
Subkowy	88,99	82,56
Tczew	61,10	59,63

Źródło: bank danych lokalnych GUS

W 2020 r. wskaźnik skolaryzacji wynosił odpowiednio 94,27 dla Powiatu Tczewskiego i 95,24 dla Województwa Pomorskiego.

Mimo stosunkowo niewielkiej liczby placówek oświatowych na poziomie ponad podstawowym dostęp mieszkańców obszaru LGD do różnych form kształcenia jest dobry, bowiem w Tczewie (położonym „wewnątrz” obszaru) oprócz 6 placówek publicznych (4 zespoły szkół i 2 licea ogólnokształcące) prowadzonych przez Powiat Tczewski, funkcjonują szkoły prywatne, oferujące edukację na różnych poziomach kształcenia.

Powiat Tczewski jest ewenementem na skalę kraju pod względem liczby domów pomocy społecznej. 7 placówek, z których 6 jest prowadzonych przez samorząd powiatowy, a 1 przez zgromadzenie zakonne, dysponuje aktualnie łącznie 729 miejscami, w zasadzie dla wszystkich grup klientów, którzy pochodzą z różnych regionów kraju.

Tabela: instytucjonalna pomoc społeczna

Gmina	Domy pomocy społecznej	Rodzaj	Ilość miejsc
Gniew	Dom Pomocy Społecznej w Gniewie	dom dla osób przewlekle somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie	99
	Dom Pomocy Społecznej w Wielkich Wyrębach	dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	78
Pelplin	Dom Pomocy Społecznej w Pelplinie	dom dla osób niepełnosprawnych fizycznie i przewlekle somatycznie chorych	156
	Dom Pomocy Społecznej w Rudnie	dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	76
	Dom Pomocy Społecznej w Bielawkach	dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie	114
Tczew	Dom Pomocy Społecznej w Stanisławiu	dom dla przewlekle psychicznie chorych i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	80
	Dom Pomocy Społecznej w Damaszcze	dom dla osób przewlekle psychicznie chorych	126

Źródło: www.pcpr.tczew.pl/ dane własne LGD

Oprócz placówek całodobowych na terenie LSR funkcjonują ośrodki wsparcia dziennego.

Tabela: dzienne ośrodki wsparcia

Gmina	Ilość	Ilość miejsc
Gniew	2	51
Morzeszczyn	1	20
Pelplin	4	78
Subkowy	1	32
Tczew	0	0

Źródło: dane własne LGD

Istotnym wyznacznikiem poziomu życia jest dostęp do publicznej służby zdrowia. Ich liczba jest odpowiednia do liczby mieszkańców. Natomiast na ogół poniżej oczekiwań pozostaje liczba dostępnych lekarzy specjalistów oraz nadmiernie długi okres oczekiwania na ich porady.

Tabela: placówki ochrony zdrowia - przychodnie

Gmina	2016	2020
Gniew	5	7
Morzeszczyn	2	2
Pelplin	6	5
Subkowy	1	1
Tczew	3	3

Źródło: GUS, *Vademecum Samorządowca*

Istotne zmiany w modelu funkcjonowania, także podstawowej opieki zdrowotnej, przyniosła pandemia. Wiele placówek rozpoczęło i kontynuuje udzielanie porad telefonicznych, co z jednej strony ułatwia kontakt z lekarzem, a drugiej strony wywołuje obawy, zwłaszcza starszych mieszkańców, co do trafności diagnozy i skuteczności tak ustalonej terapii.

Osobnym problemem sygnalizowanym podczas spotkań informacyjnych jest dostęp do usług rehabilitacyjnych. Oczywistym jest, że potrzebują go zwłaszcza starsi mieszkańcy, jak i osoby niepełnosprawne. Obie grupy mają problemy z dotarciem, do czasem bardzo oddalonych, miejsc świadczenia taki usług. Są to problemy finansowe, organizacyjne i czysto zdrowotne. Dlatego tak ważnym jest przybliżenie tych usług do miejsca zamieszkania potrzebujących.

We wszystkich gminach działają biblioteki (które są obowiązkowym zadaniem własnym samorządów gminnych), a w 4 ośrodki kultury. W ostatni okresie w Gminie Gniew i Morzeszczyn dokonano połączenia tych placówek, co powinno przyczynić się do zwiększenia efektywności ich działań, co ważne w trudnym czasie, jaki nadchodzi.

Obiekty są generalnie nieźle wyposażone (część wymagałaby odświeżenia), ale borykają się z niewystarczającą ilością środków na działania merytoryczne. Jak zapewniają ich kierownicy gotowe są one, przy pewnym wsparciu, do wprowadzania na większą niż dotąd skalę nowych technik prowadzenia działalności, w tym z wykorzystaniem form przekazu elektronicznego.

Tabela: placówki/obiekty kulturalne

Gmina	MOK/GOK	Biblioteka	Inne (w tym świetlice)
Gniew	1	3	14
Morzeszczyn	1	3	9
Pelplin	1	3	13
Subkowy	1	1	8
Tczew	-	1	22

Źródło: dane własne LGD

W życiu społeczności wiejskich szczególne miejsce zajmują świetlice, które pełnią różnorodne funkcje. Obywają się w nich oficjalne zebrania wiejskie, ale także imprezy kulturalne i warsztaty, a także imprezy rodzinne. W dość zgodnej ocenie i samorządów i mieszkańców ich liczba odpowiada aktualnym potrzebom, ale standard i wyposażenie części z nich mogłyby ulec poprawie.

Problemem od lat jest brak środków na prowadzenie w nich zajęć, atrakcyjnych i zgodnych z oczekiwaniami oraz aspiracjami różnych grup mieszkańców. Potwierdzają to po raz kolejny opinie zebrane w trakcie konsultacji. Nowym sygnalizowanym problemem może być brak pieniędzy na utrzymanie obiektów, w tym tak podstawowe jak ich ogrzewanie i oświetlenie. Wynika to z faktu wzrostu cen nośników energii przy jednoczesnym prognozowanym spadku dochodów własnych samorządów gminnych. W kryzysowych czasach można spodziewać się, że w ramach oszczędności w pierwszej kolejności z budżetów samorządów znikną środki na działania czasu wolnego.

Mieszkańcy czasami sygnalizują potrzebę powstania nowych obiektów sportowych lub rekreacyjnych, ale obserwacje i oceny zarządców pokazują, że te już istniejące nie zawsze są w pełni wykorzystane. Także i w tej kategorii obawy budzą bieżące koszty eksploatacji, choćby oświetlenia w okresie jesiennym i zimowym. Powtarzającym się sygnałem jest brak animatorów (trenerów) działań sportowych i rekreacyjnych.

Tabela: placówki/obiekty sportowe i rekreacyjne

Gmina	Hale sportowe (w tym szkolne)	Stadiony/boiska (w tym szkolne)	Inne (siłownie plenerowe, itp.)
Gniew	1	21 (9)	35
Morzeszczyn	(1)	3 (2)	4
Pelplin	(5)	13 (12)	11
Subkowy	2(2)	11 (3)	13
Tczew	5(5)	20 (5)	24

Źródło: dane własne LGD

W ramach LSR konieczne jest wskazanie najbardziej potrzebnych, ale równocześnie najbardziej efektywnych, obszarów wsparcia lokalnych społeczności. W odniesieniu do niekomercyjnej infrastruktury publicznej najbardziej na czasie są działania inwestycyjne, które dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii pozwolą obniżyć koszty ich utrzymania, a przez to zwiększyć do nich dostępność. Niektóre z nich mogą poprzez odpowiednie dostosowanie i likwidację barier uzyskać nowe funkcje, służące deinstytucjonalizacji pomocy społecznej. To w nich można by prowadzić część działań rehabilitacyjnych czy opiekuńczych.

ZASOBY PRZYRODNICZE

Obszar objęty LSR jest częścią mezoregionu fizycznogeograficznego Pojezierza Starogardzkiego. W Dolinie Dolnej Wisły występują miejscami depresje, a po zachodniej stronie rzeki w dolinie Wisły kompleksy łąk w tym tzw. „Mała Holandia” koło Wielkich Walichnów.

Duży potencjał turystyczny ma rzeka Wierzyca. Zachowała ona prawie całej długości swój naturalny charakter - przegradzają ją liczne zwały drzewne, przez co staje się atrakcyjna dla bardziej wytrawnych miłośników kajakarstwa. Rzeka, a także jeziora, mogłyby być wykorzystane dla celów rekreacyjnych, służących zarówno mieszkańcom jak i turystom. Są tu dobre warunki do uprawiania wędkarstwa. Wokół Wierzycy realizowane były liczne działania projektowe, poczynając od Pilotażowego Programu Leader +, a na projekcie współpracy kończąc. Atrakcyjność rzeki potwierdza opracowanie „Ocena potencjału turystycznego obszaru LGD Wstęga Kociewia w związku z realizacją programu Leader (oś 4 PROW)” wykonane w 2011.

Na obszarze realizacji strategii znajduje się niewielka ilość lasów. Wskaźnik lesistości Kociewia Tczewskiego wynosi 14,4%. Znajduje się tu 10 379,6 ha gruntów leśnych. Większe kompleksy leśne występują jedynie w Gminie Tczew (Lasy Swarożyńskie) i Gminie Gniew (Lasy Opaleńskie). Na obszarze objętym LSR zarejestrowano 78 pomników przyrody. Są to głównie pojedyncze drzewa i czasami grupy drzew znajdujące się zarówno w graniach miejscowości jak też pośród pól i lasów oraz 1 głąz narzutowy w rzece Wierzyca, w okolicach Pelplina.

Na terenie objętym LSR znajdują się 3 florystyczne rezerваты przyrody. Wszystkie one zlokalizowane są w Gminie Gniew.

- **Opalenie** – powierzchnia 3,37 ha znajdujący się przy szosie Opalenie-Mała Karczma. Chroni subkontynentalny grąd na trasie strumienia z okazami drzew pomnikowych. Największą osobliwością tego rezerwatu jest groszek wielkoprzylistkowy.
- **Wiosło Małe** – powierzchnia 24,69 ha, rezerwat florystyczny chroniący fragment wiechrzowiny i zbocza doliny Wisły, porośnięte grądem subkontynentalnym.
- **Wiosło Duże** – powierzchnia 29,88 ha chroniący zbocza i wierzchowinę przykrawędziową doliny Wisły oraz fragmenty jej dna ze starorzeczami.

Obok form ochrony przyrody w postaci rezerwatów, na analizowanym terenie znajdują się również obszary chronionego krajobrazu:

- **Gniewski Obszar Chronionego Krajobrazu** – obejmuje dolinę Wierzycy wraz z jej ujściem do Wisły oraz fragmenty falistej wysoczyzny morenowej
- **Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu** – w jego skład wchodzi wierzchowina, krawędź, zbocza i fragmenty dna Doliny Wisły. Zwarty kompleks leśny.
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich** - jego specyfikę podkreśla skomplikowany system hydrograficzny z odwodnieniem grawitacyjnym.

Na obszarze znajdują się liczne pomniki przyrody. Uwzględniając ich specyfikę, ilość pomników przyrody kształtuje się następująco: pojedyncze drzewa - 39, grupy drzew - 14 i głązy narzutowe - 3.

Na liście znajdują się obiekty o różnej randze przyrodniczej i znajdujące się w różnym stanie biologiczny. Z konsultacji z Lasami państwowymi wynika, że celowym byłby przegląd wszystkich obiektów, ocena stanu i zagrożenia oraz przygotowanie planu oraz realizacja operacji poprawiających ich stan biologiczny.

Obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” swym zasięgiem obejmuje również Sieć NATURA 2000.

- **„Dolina Dolnej Wisły” PLB 040003 – Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków.** W pobliżu rzeki znajdują się liczne starorzecza oraz torfowiska niskie. Brzegi porośnięte są zaroślami wierzbowymi i łęgami. Gatunki ptaków, których liczebność kwalifikuje ostoję do międzynarodowej ostoji ptaków (tzw. gatunki kwalifikujące): gągoł, derkacz, rybitwa białoczelna, zimorodek.
- **„Dolna Wisła” PLH 220033 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk.** Obszar obejmuje odcinek Doliny Wisły w jej dolnym biegu, od południowej granicy Województwa Pomorskiego do mostu na Wiśle, na południe od Tczewa. Powierzchnia całego obszaru wynosi 10 374 ha.
- **„Waćmierz” PLH220031 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk.** Oczka wodne porośnięte są roślinnością tataraku, trzciną pospolitą, skrzypu błotnego, marką szerokolistną oraz rdestnicą pływającą. Obrzeża zbiorników porośnięte są wierzbą szarą, brzozą i robinia akacjową. Powierzchnia w/w obszaru wynosi 388 ha.
- **Grądy nad Jeziorami Zduńskim i Szpęgawskim PLH 220067.** Obszar znajduje się na terenie administracyjnym obejmującym Gminę Starogard Gdański (obszar wiejski) w powiecie starogardzkim oraz Gminę Tczew (obszar wiejski) w powiecie tczewskim. Powierzchnia obszaru chronionego zajmuje 236,33 ha. Obszar decyzją Komisji Europejskiej uznano za mający znaczenie dla Wspólnoty w 2011 r. Obszar ten jest unikatowy ze względu na występowanie siedlisk przyrodniczych takich jak: żyzne buczyny, grąd subatlantycki oraz łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Aktualnie obszar nie posiada planu zadań ochronnych.

Na obszarze występują też użytki ekologiczne, czyli zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej:

- **„Parowa”** – o powierzchni 6,28 ha, usytuowany na terenie Gminy Gniew, utworzony w 2001 roku w celu ochrony siedliska rzadkich i chronionych gatunków flory i fauny.
- **„Strzelnica w Gniewie”** – obiekt starej strzelnicy, w którym zimują nietoperze. Użytek utworzony w 2008 roku o pow. 0,11 ha.

- „**Borowa**” – o powierzchni 15,94 ha, usytuowany na terenie Gminy Gniew, utworzony w 2007 roku w celu ochrony siedliska lęgowych rzadkich gatunków ptaków: bączka, bąka i kropiatki. Użytek stanowi obszar starorzecza rzeki Borawy, która dawniej okalała wyspę, aktualnie jest to obszar wokół miejscowości Kuchnia. Obszar ten stanowi rozległe trzcinowisko.
- „**Szczerbięcińskie Mokradła**” - o powierzchni 1,45ha, usytuowany w Gminie Tczew utworzony w 2021 roku w celu ochrony zbiorowisk wodnych, nawodnych, torfowiskowych oraz lęgowych stanowiących siedliska zagrożonych i rzadkich gatunków fauny i flory
- „**Szczerbięcińskie Jezioro Strzebli**” - o powierzchni 1,83 ha, usytuowany w Gminie Tczew, utworzony w 2021 roku w celu ochrona zbiorowisk wodnych, nawodnych, łąkowych oraz lęgowych stanowiących siedliska zagrożonych i rzadkich gatunków fauny i flory, a w szczególności strzebli błotnej (przekopowej)
- „**Szczerbięcińskie sieweczki**” – o powierzchni 0,07 ha, usytuowany w Gminie Tczew, utworzony w 2021r w celu ochrony zbiorowisk wodnych, nawodnych, łąkowych oraz lęgowych stanowiących siedliska zagrożonych i rzadkich gatunków fauny i flory, a w szczególności sieweczki rzecznej.

Wskazane w uchwałach gmin i ich uzasadnieniach w pewnym stopniu definiują zakres możliwej interwencji, odpowiednio do zapisów PS FEP.

Największą rzeką regionu jest Wisła, wzdłuż której leży obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia”. Pozostałe cieką to odcinki rzek pojeziernych: Wierzycy i Szpęgawy oraz prawy dopływ Wierzycy – Janka.

Charakterystycznym, choć niezbyt liczny element obszaru LGD są jeziora. Wypełniają one zagłębienia terenu typowe dla rzeźby młodoglacjalnej. Na rozpatrywanym terenie licznie występują małe jeziora bezodpływowe, tzw. „oczka”.

Do większych jezior obszaru LGD Wstęga Kociewia należą: Damaszk - 80,9 ha; Połwieś, o 38,2 ha, Rakowieckie- 32,2 ha; Jelenie- 33,4 ha; Rokickie – Duże - 24,1 ha oraz Rokickie- Małe - 7,8 ha.

WARUNKI DLA ROZWOJU OZE

Obszar LGD leży w korzystnej strefie wiatrów, czyli sprzyjającej budowie elektrowni wiatrowych. Ich potencjalną moc oszacowano w 2015r na 10,2 GW (energetyka duża) i 296 MW (energetyka mała).

W województwie pomorskim możemy liczyć na usłonecznienie, czyli średnią liczbę godzin z bezpośrednią operacją słońca w ciągu roku, w przedziale od 1 540 do 1 720 godzin, a obszar objęty LSR ma wskaźnik mniej więcej średni. (*źródło: Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim, Słupsk 2015*). Pozwala to na budowę instalacji fotowoltaicznych o efektywności wyższej niż średnia krajowa.

ZASOBY HISTORYCZNE I KULTUROWE

Obszar objęty strategią w całości znajduje się w regionie etniczno-kulturowym Kociewie. Jak każdy region etniczny, również Kociewie nie ma ściśle określonych granic, a te którymi się posługujemy, zostały wytyczone przez dialektologów na podstawie badań gwary i jej wspólnych cech wśród posługującej się nią ludności, a także poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców.

Przenikanie się i nakładanie w różnych okresach różnych kultur, powoduje, że obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” posiada ciekawe i zróżnicowane dziedzictwo kultury materialnej. Można tu znaleźć ślady wczesnośredniowiecznych grodzisk, wiele zabytków sakralnych z pocysterską Bazyliką Katedralną w Pelplinie i sanktuariami, aż po Wzgórze Zamkowe w Gniewie, którego perłą jest średniowieczny zamek krzyżacki.

Wśród najbardziej znaczących zabytków materialnych obszaru LGD warto wymienić:

Gmina Gniew

- Zamek pokrzyżacki w Gniewie (XII/XIV w.), obecnie hotel, basen i strefa spa;
- Pałac Marysieńki w Gniewie, wzniesiony na podwórzku zamkowym przez Jana III Sobieskiego jako rezydencja dla małżonki (XVII w.) – obecnie hotel;
- dawne koszary, obecnie Hotel Rycerski z restauracją;
- Dom Bramny, obecnie oddział Muzeum Archeologicznego w Gdańsku;
- kościół pw. Św. Mikołaja w Gniewie z wyposażeniem pochodzącym z różnych epok (od XIII w.);
- Sanktuarium Maryjne w Piasecznie, kościół pw. Narodzenia NMP, z cudowną figurą Madonny z Dzieciątkiem, czczoną od roku 1380 oraz z kaplicą ze „Studzienką” (XIV w.);
- kościół pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła w Opaleniu. (XVIII w.);

Gmina Morzeszczyn

- kościół pw. Św. Jakuba w Dzierżążnie z wyposażeniem barokowym (XIV w.);
- założenie parkowo-pałacowe w Lipiej Górze (XIX w.).

Gmina Pelplin

- Bazylika Katedralna w Pelplinie pw. Wniebowzięcia NMP (XIII-XIV w.) o bogatym wystroju z licznymi dziełami sztuki i rzemiosła artystycznego;
- kościół pw. Bożego Ciała w Pelplinie (XIV w.);
- zabytkowe wały przeciwpowodziowe w Małych Walichnowach i Międzyłężu;
- pozostałości pomennonickie – częściowo zachowane urządzenia odwadniające oraz fragmenty typowej zabudowy w okolicach Małych Walichnow;
- ogród barokowy wraz Pałacem Biskupim i wozownią (obecnie cukiernia)

Gmina Subkowy

- Sanktuarium Św. Wojciecha, z gotyckim kościołem (XIV w.) w Gorzędzieju;
- gotycki kościół parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Subkowach.
- przepompownie położone w Rybakach pochodzące z 1897 r. wraz z zespołem śluz wałowych.

Gmina Tczew

- gotycki kościół pw. Św. Trójcy w Lubiszewie – Sanktuarium Maryjne (XIV w.);
- kościół pw. Macierzyństwa NMP z w. w Miłobądzu (XIV w.);
- zabytkowy kościół w Turzu z amfiteatralnie usytuowana częścią dla wiernych.

Na obszarze objętym LSR znajdują się następujące muzea:

- Muzeum Diecezjalne w Pelplinie, z wieloma cennymi starodrukami, w tym, z jedynym w Polsce egzemplarzem Biblii Gutenberga i zbiorami głównie sztuki sakralnej;

- Biblioteka Diecezjalna w Pelplinie ze zbiorami rękopisów i starodruków
- Muzeum Archeologiczne na Zamku w Gniewie,
- Muzeum Tradycji Polskiego Ruchu Ludowego, chata kociewska i ekspozycja regionalna w Piasecznie;

Bogata historia i jej materialne dziedzictwo skupione w Pelplinie i Gniewie dają szansę na wspieranie rozwoju gospodarczego związanego z szeroko rozumianym czasem wolny i turystyką, wykorzystującego zasoby przyrodnicze i kulturowe obszaru. Mogą to być przedsięwzięcia „satelickie” i uzupełniające dla usług świadczonych przez już działające podmioty gospodarcze.

Kuchnia kociewska ze względu na historię obszaru jest kuchnią mieszaną, na którą składają się receptury lokalne i te przyniesione przez osadników. Mimo to istnieje szereg potraw typowo „kociewskich”.

W tradycji kociewskiej zachowało się wiele regionalnych potraw. W 2006 roku na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wpisano dwa wyroby cukiernicze: „fefernuski kociewskie” (jasnobrązowe ciasteczka z białym lukrem, słodkie o intensywnym zapachu przypraw korzennych oraz „grochowinki kociewskie” (małe, rogate ciasteczka smażone na smalcu, na zewnątrz jasnozłote, rumiane, w środku jaśniejsze, jak ciasto babkowe, słodkie, pachnące świeżym ciastem). W 2014 r. zarejestrowano zupełną szczawiową (potrawę postną gotowaną najczęściej na piątkowy obiad) i „bómbómy z dekla”, czyli kociewskie domowe cukierki, karmelki na bazie cukru, smażone na patelni i studzone na emaliowanej pokrywie (dekle) postawionej tak, by tworzyła jakby miseczkę. Produktów kociewskich na liście jest więcej, ale w LSR opisano tylko te, które zostały zgłoszone przez podmioty z obszaru LGD.

Jednakże niewiele z wyżej wymienionych produktów nie jest dostępnych w ciągłej sprzedaży na terenie obszaru objętym LSR. Najłatwiej kupić w lokalnej piekarni w Pelplinie „fefernuski”. Oczywiście można je nabyć okazjonalnie, na zamówienie lub otrzymać w prezencie, podobnie jak część innych lokalnych specjałów. Przyczyna takiego stanu rzeczy tkwi w złożonych procedurach i wyśrubowanych warunkach, określonych przez przepisy prawa, którym miejscowi wytwórcy rzadko są w stanie sprostać. W poprzednim okresie programowania kilka osób podejmujących działalność gospodarczą deklarowało wykorzystanie i lokalnych produktów rolnych i tradycji kulinarnych, ale żadna z nich nie wyspecjalizowała się w kuchni kociewskiej. Pewna część lokali gastronomicznych w swoich kartach dań oferuje potraw regionalne, ale rzadko zgodne są one z oryginalnymi recepturami.

LGD, samorządy lokalne różnych szczebli, jak i sami zainteresowani podejmują rozmaite działania związane z promocją produktów lokalnych, ale nie zawsze one w pełni skoordynowane. Najbardziej efektywne są działania promocyjne realizowane w ramach podejścia LG (w obu poprzednich okresach realizacji LSR). Były to zarówno warsztaty, jak i wydawnictwa finansowane w poprzez małe projekty, a także działania promocyjne zrealizowane przez LGD, w tym projekty współpracy ponadregionalne i międzynarodowe. Taka działalność, prowadzona w partnerstwie powinna być kontynuowana w kolejnych latach.

TURYSTYKA I REKREACJA

Krajobraz Kociewia pięknie opisał książkę J.S Pasierb, przyrównując go do Toskanii. On też jako pierwszy użył pojęcia „łagodna kraina”, które obecnie wykorzystywane jest w działaniach promocyjnych.

Na obszarze objętym LSR, w Dolinie Dolnej Wisły występują miejscami depresje i kompleksy łąk w tym tzw. „Mała Holandia” koło Wielkich Walichnow.

Duży potencjał turystyczny ma rzeka Wierzyca, która na prawie całej swej długości zachowała naturalny i nieco dziki charakter. Przegradzają ją liczne zwały drzewne i często oraz szybko zmienia się poziom wody przez co staje się atrakcyjna dla bardziej wytrawnych miłośników kajakarstwa. Była ona objęta jest SPO „Kajakiem przez Pomorze”. Obecnie na całej jej długości można znaleźć nowoczesne, funkcjonalne i stylistycznie jednorodne stacje kajakowe. Rzeka, a w mniejszym stopniu także jeziora i stawy, mogłaby być wykorzystywana dla celów rekreacyjnych i sportowych, zwłaszcza do rozwoju wędkarstwa. Problemem są niekiedy niechętnie postawy właścicieli lub zarządców poszczególnych akwenów. Wokół Wierzycy realizowane były liczne działania projektowe, poczynając od Pilotażowego Programu Leader +, a na projekcie współpracy dwóch kociewskich LGD kończąc. Atrakcyjność i wciąż niewykorzystany potencjał rzeki potwierdza badanie „Ocena potencjału turystycznego obszaru LGD Wstęga Kociewia w związku z realizacją programu Leader (oś 4 PROW)” zrealizowane przez Lokalną Organizację Turystyczną „Kociewie” na zlecenie LGD „Wstęga Kociewia”.

Ilość lasów w powiecie nie jest imponująca, ale i ona może być wykorzystana z pożytkiem dla mieszkańców i turystów. Las to nie tylko miejsce pozyskiwania drewna (ostatnio bardzo intensywnego), nie tylko teren eksploatowany przez myśliwych i grzybiarzy. Lasy podmiejskie są ulubionym celem spacerowiczów, a od pewnego czasu, w 2 lokalizacjach koło Pelplina i Gniewu, pojawili się miłośnicy singletracku. Nie ma tam jeszcze typowej dla tej formy rekreacji infrastruktury, ale jest ciekawe ukształtowanie terenu i, co bardzo ważne, wstępnie zasygnalizowana przez Lasy Państwowe, otwarta postawa w sprawie jej ewentualnej budowy. Są też rozpoznani miłośnicy tego, wciąż nowego i nietypowego, sportu.

Na obszarze objętym LSR od lat prowadzone są prace nad rozwojem szlaków turystycznych. Obecnie wytyczonych jest 7 szlaków pieszych: KOCIEWSKI (żółty), Tczew-Czarna Woda, ZIEMI TCZEWSKIEJ IM. ROMANA KLIMA (zielony), Tczew-Rakowiec; RZEKI WIERZYCY (niebieski), Pogódki-Gniew; OPALEŃSKI (żółty), Rakowiec-Opalenie, LASÓW DĘBIŃSKICH (niebieski), Rakowiec-Wiosło Małe; MOTŁAWSKI (zielony); Gdańsk-Tczew; DOLNEJ WISŁY (czarny), Tczew-Nowe o łącznej długości 223,8 km, z czego na obszar LSR przypada ok.216km. Wszystkie są oznakowane wg standardów PTTK, z odnawianym oznakowaniem, na przebiegu tablice informacyjne oraz miejsca postojowe.

Szlaki rowerowe. Główne trasy powstały latach 2009-2010 z inicjatywy Lokalnej Organizacji Turystycznej KOCIEWIE w ramach projektów dofinansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego 2007–2013 a także z budżetów gmin, w roku 2012 z inicjatywy Gminy Morzeszczyn powstał Szlak Rumiankowy (Dzierżążno-Skórcz). Wiślana Trasa Rowerowa to inicjatywa Samorządu Województwa Pomorskiego z udziałem finansowanym gmin. Wszystkie są oznakowane wg standardów PTTK, z odnawianym oznakowaniem, na przebiegu tablice informacyjne, miejsca postojowe.

Aktualnie wytyczone są szlaki: GRZYMISŁAWA (zielony), Tczew-Świecie, MOTŁAWSKI (czerwony), Gdańsk-Tczew; PO DOLINIE DOLNEJ WISŁY (czarny); TCZEWSKI (niebieski), Tczew-Góra, JOANNITÓW (czarny), Skarszewy-Tczew, MATERNÓW (czerwony), Starogard Gdański-Pelplin, OPATA WERNERA (czarny), Pogódki-Pelplin; RUMIANKOWY (czerwony), Dzierżążno-Skórcz; JABŁONIOWY (żółty), Tczew-Tczew; WIŚLANA TRASA ROWEROWA (nie wszystkie odcinki są zrealizowane i oznakowane) o łącznej długości 209,3 km, z czego na obszar objęty opracowaniem przypada ok.191 km (beż Wiślanej trasy rowerowej).

Szlaki konne. Na terenie całego Kociewia w latach 2009-2011 wykonano ponad 200 km szlaków konnych w ramach programu KOCIEWIE NA 4 KOPYTA, których realizatorem była Lokalna Organizacja Turystyczna KOCIEWIE, oznakowanie powstało przy pomocy środków Samorządu Województwa Pomorskiego, gmin partnerskich oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki. Na obszarze LSR Wstęga Kociewia znajdują się tylko niewielkie odcinki kilku szlaków. Oznakowanie wg standardów PTTK oraz opracowania LOT KOCIEWIE, nie odnawiane od wielu lat, niekompletne, bez infrastruktury postojowej czy informacyjnej.

W skład tras konnych na obszarze LGD wchodzi: Mysinek–Boroszewo (trasa 7)Rajkowski Młyn-Waćmierz-Swarożyn–Młynki–Małzewo–Boroszewo; Boroszewo–Krag (trasa 8),Boroszewo-Bojary (4,8 km); Waćmierz–Wielgłowy (trasa U),Waćmierz–Płaczewo-Wielgłowy (8,7 km), o łącznej długości 32,7 km.

Na terenie LSR Wstęga Kociewia istnieje właściwie tylko jeden szlak kajakowy: rzeki Wierzycy. Jest on w pełni zagospodarowany turystycznie. W roku 2014 ze środków PROW (poprzez LGD Chata Kociewia i LGD Wstęga Kociewia) został oznakowany spławny odcinek Wierzycy oraz posadowione miejsca odpoczynkowe. W latach 2021-2022 ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 zrealizowano profesjonalne pola biwakowe, przystanie, przenoski. Na terenie LSR to około 46 km szlaku wodnego.

Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli zlokalizowane są w w Gminie Tczew (nad Jeziorem Damaszką, w miejscowości Turze i nad Jeziorem Rokickim Dużym w Lubiszewie Tczewskim) oraz w Gminie Gniew (Jeziro Tymawskie, w miejscowości Tymawa, Jezioro Półwieś w miejscowości Półwieś i Jezioro Pieniążkowo w miejscowości Pieniążkowo). Ponadto w Gminie Gniew znajdują się 2 kąpieliska powiązane z obiektami hotelowo-gastronomicznymi (nad Jeziorem Jelenim i Jeziorem Rakowieckim). Należy podkreślić, że dobrze zorganizowane kąpieliska mogą być pewnym magnesem dla turystów, ale w większym stopniu służą jako obiekty rekreacyjne, które podnoszą jakość życia, co z pewnością dobrze odebrałoby zwłaszcza młodzi mieszkańcy.

Na infrastrukturę turystyczną obszaru składają się też 3 skategoryzowane obiekty hotelowe : Zamek Gniew **** (Gniew), Gościniec i hotel nad Wisłą *** (Knybawa Gmina Tczew) i Hotel Na Wzgórzu ** (Gniew), 8 pensjonatów i zajazdów oraz 11 gospodarstw agroturystycznych, z czego większość Gminie Gniew.

Jak już wcześniej wspomniano, atutem obszaru jest jego położenie. Przebiegają przez niego i autostrada A1 i dwie ważne drogi krajowe DK 91 i DK 22. Co więcej w pobliżu (odległości nie większej niż godzina jazdy samochodem) zlokalizowane są rozpoznawalne, co najmniej w skali kraju, atrakcje turystyczne - Gdańsk i Malbork (z Zamkiem Krzyżackim). Można to wykorzystać dla budowy miejsc postojowych dla miłośników caravaningu, co z pewnością poprawi atrakcyjność turystyczną regionu.

Warto pamiętać, że infrastruktura, potocznie określana jako turystyczna ma też drugą funkcję-rekreacyjną. Wszystkie wyżej wymienione obiekty takie jak szlaki, kąpieliska, stacje (z wyjątkiem obiektów noclegowych i camperparków) służą zarówno turystom jak i mieszkańcom obszaru, a być może w odwrotnej kolejności. Bliska, łatwo dostępna i niekomercyjna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna podnosi standard życia i sprzyja aktywnemu wypoczynkowi, co ma bardzo korzystny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne mieszkańców.

Ważnym magnesem dla turystów są zabytki. W skali kraju najbardziej znane i popularne są powstałe w okresie średniowiecza gotyckie obiekty Gniewa i Pelplina. To potencjał, który można i należy wykorzystywać dla rozwoju obszaru, choćby poprzez tworzenie powiązań z nimi obiektów mniej znanych i wydarzeń realizowanych w innych miejscach. Z jednej strony oznacza to konieczność „wpisania się” w klimat tych miejsc, a z drugiej strony szansą jest wzbogacenie prawie kompletnego produktu turystycznego (Wzgórze Zamkowe) i ciągle „w budowie” (kompleks pocysterski w Pelplinie wraz z w ostatnich latach odrestaurowanym ogrodem biskupim o barokowym założeniu oraz starą wozownią) produktu turystycznego o nowe, innowacyjne elementy. Jest to szansa na budowanie powiązań pomiędzy już działającymi podmiotami a nowymi, mogącymi powstać oparciu o program Leader, w ramach lokalnej strategii.

Podobnie jak w innych częściach kraju po całym obszarze rozsiane są liczne kapliczki i krzyże przydrożne. Są także pojedyncze budowle, czasami relikty większych, które odpowiednio wyeksponowane, a także połączone z innymi mogą być cennym dowodem dziedzictwa lokalnego, a dobrze oznaczone, połączone w szlaki mogą stanowić atrakcję dla turystów, ale także zachętę dla mieszkańców do dłuższych spacerów lub krótkich wycieczek rowerowych.

W najatrakcyjniejszych turystycznie miejscach organizowane są duże i otwarte imprezy cykliczne. Najważniejsze z nich Turniej Rycerski o szablę Jana III Sobieskiego i Vivat Vasa w Gniewie oraz Jarmark Cysterski i Dzień św. Bernarda w Pelplinie. Dużą liczbę przybyszów gromadzą odpusty w sanktuariach w Piasecznie (gmina Gniew) w Gorzędzieju (Gmina Subkowy) i w Lubiszewie (gmina Tczew). Na rzece Wierzycy organizowane są sporadycznie spływy kajakowe.

Turystyka nie jest szczególnie ważną dziedziną gospodarki na obszarze LSR. Tak jak w całym kraju także i w Powiecie Tczewskim zanotowano spadek liczby turystów w stosunku do roku 2016. W oczywisty sposób najtrudniejszy był pandemiczny rok 2020.

Tabela: turyści korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców (osoba)

Obszar	2016	2020	2021
Powiat Tczewski	412,58	185,17	244,12
Województwo pomorskie	1156,28	836,43	1005,57
Polska	783,52	468,31	584,34

Źródło: bank danych lokalnych GUS

Także i w tym wymiarze infrastruktura, zwłaszcza gastronomiczna, może być wykorzystywana przez mieszkańców obszaru podczas krótkich wypadów do ciekawych miejsc na obszarze objętym LSR.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Tabela: liczba stowarzyszeń działających na terenie Powiatu Tczewskiego zarejestrowanych w KRS

Gmina	Ilość podmiotów
Gniew	53
Morzeszczyn	16
Pelplin	51
Subkowy	18
Tczew	48
Razem	186

Źródło: <https://ekrs.ms.gov.pl/>

Tabela: liczba organizacji pozarządowych poza KRS (rejesty Starostwa Powiatowego w Tczewie)

Gmina	Liczba stowarzyszeń zwykłych	Liczba uczniowskich klubów sportowych	Liczba klubów sportowych	Liczba stowarzyszeń zwykłych	Liczba uczniowskich klubów sportowych	Liczba klubów sportowych
Gniew	3	8	4	1	8	6
Morzeszczyn	1	1	2	0	0	2
Pelplin	5	7	10	3	6	6
Subkowy	1	1	2	0	2	1
Tczew	21	4	6	0	1	4
Razem	12	21	24	4	7	19

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Tczewie

Zestawienie pokazuje, że we wszystkich grupach zmalała liczba organizacji pozarządowych, najbardziej wśród UKS. Spadek liczby nie zawsze oznacza koniec działalności, bo część organizacji została „przeniesiona” do KRS, pewna część UKS związana była z nieistniejącymi już gimnazjami, a część stowarzyszeń zwykłych powstała na bazie spontanicznych działań, jak choćby protesty wobec dużych planowanych inwestycji.

Tabela: liczba kół gospodyń wiejskich i ochotniczych straży pożarnych

Gmina	Koła gospodyń wiejskich	OSP
Gniew	9	11
Morzeszczyn	5	5
Pelplin	bd	9
Subkowy	3	3
Tczew	21	9
Razem		37

Źródło: dane własne LGD

Ponadto obszar działania LGD swoim zakresem aktywności obejmują: Powiatowa Rada Rynku Pracy, Pomorska Izba Rolnicza, Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza, oddział w Tczewie i Pracodawcy Pomorza, oddział w Tczewie. Te dwie ostatnie zostały włączone w proces konsultacji przygotowywanej strategii.